

Доц. П.Є. Лівак

Український гуманітарний інститут

Проблема дистанційного навчання майбутніх вчителів з фізичної культури під час російсько-української війни 2022

Повномасштабне вторгнення Росії на територію України стало трагедією багатьох родин. Весь світ спостерігає боротьбу меншою як територіально так і по населенню країни за свою незалежність, за право існування української нації, культури та історії. Не встигли оговтатись від пандемії COVID-19 як трапилося лихо набагато страшніше, паралізувавши на деякий час всіх нас.

Та попри втрати, постійну тривогу і нестабільність життя продовжується, і кожному потрібно зараз прикладаючи ще більше зусиль, виконувати свою місію, робити свій вклад у майбутнє України. Освітній процес зазнав також певних втрат: виїзд за кордон учнів та педагогів з метою врятуватись від війни; зруйновані навчальні заклади; активні військові дії у населених пунктах, де з причин цього неможливо проводити навчання; тощо.

В історії кожна війна неминуче впливала на освіту, зокрема на фізичне виховання. З давніх часів у фізичне виховання дітей та підлітків вплітались військова майстерність та бойове мистецтво. Щоб побачити, як зміниться у близькому майбутньому фізична культура у освітніх закладах, потрібно зазирнути у минуле.

Наразі в Україні продовжується дистанційна та змішана форма навчання, що також впливає на освітній процес, має свої позитивні та, на жаль, і негативні наслідки. Підготовка майбутніх вчителів фізичної культури в умовах дистанційного навчання під час війни має свої проблеми, які варто досліджувати.

Мета дослідження. Дослідити проблеми дистанційного навчання майбутніх вчителів з фізичної культури під час російсько-української війни.

Аналіз наукових джерел. За даними Міністерства освіти і науки через обстріли станом на початок серпня 2023 року пошкоджено 3582 закладів освіти

та зруйновано 341 заклад. Це дитячі садки, школи, ліцеї, університети переважно Харківської області [1]. А ось дані Forbes на кінець квітня: 10% освітньої інфраструктури України, з них 153 заклади профтехнічної освіти та 71 ВНЗ [2].

У монографії за редакцією С.О.Терепіщого «Українська освіта в умовах війни» описується досвід переміщення українських ВНЗ з окупованих Росією Донецької та Луганської областей з 2014 року, що сприяв такому ж шляху для інших навчальних закладів з територій, що захоплені у повномасштабному вторгненні [3, с. 152–174].

Враховуючи небезпеку проведення очної присутності учнів та студентів у багатьох регіонах України, дистанційне навчання врятувало освітній процес від колапсу. Згідно з інформацією сайту osvita.ua Державна служба якості освіти України провела дослідження, що тривало два місяці — грудень 2022–січень 2023 років. Метою дослідження було перевірити якість надання освітніх послуг в умовах війни. За їх даними, близько вісімсот тисяч учнів перейшли на дистанційне навчання з причини російсько-української війни [4].

Як підмічено у вищезгаданому дослідженні «Освіта під час війни» близько 30% учнів не мають можливості отримувати стабільний доступ до освітнього процесу. Для дистанційного навчання 73% учнів використовують мобільний телефон, а 23% користуються «сімейним» гаджетом, тобто взагалі не мають особистого приладдя для навчання [5, с. 16–21].

У публікації «Організація освітнього процесу в школах міста Києва в умовах воєнного стану: аналітичний звіт / Л. Хоружа, М. Братко, Л. Гриневич та ін. описують яким був освітній процес у київських школах на початку повномасштабного вторгнення, які виклики та проблеми виникли, зокрема дбання

про безпеку, вільні відключення світла та інше [6, с. 7–8]. Як зазначено у аналітичному звіті «Українська вища освіта: зміни через війну» більшість університетів відновили навчання за дистанційною формою після вимушених канікул в березні-квітні 2022 року, в яких для невідкладних курсів було запропоновано перебудувати програму і перенести заходи, що не можливо проводити у дистанційній чи змішаній формах навчання на більш сприятливий для цього час. Для вступу у вищі навчальні заклади України абітурієнтам, що рятуючись від війни виїхали за кордон, відкрили тимчасові екзаменаційні пункти у 23 країнах [7, с. 17, 20].

Будь яка війна безумовно впливала на економіку, політику, соціум та освіту. Як описують С. О. Черненко, О. М. Олійник та Ю. С. Сорокін у навчальному посібнику «Вступ до спеціальностей галузі «Фізичне виховання і спорт» історія розвитку фізичної культури в світі та в Україні пронизана військовими конфліктами, що зумовлює зацікавленість та потребу у вихованні здорового, міцного покоління. З давніх часів розвиток фізичного виховання та культури має напрямки оздоровлення, спортивних досягнень та військової підготовки. Фізичні вправи та спорт входять у культуру кожної країни, маючи свої національні особливості. Перед майбутніми вчителями фізичної культури стоїть одна з надважливих задач: зберегти та зміцнити здоров'я українських дітей через рухову активність та здоровий спосіб життя [8, с. 33–37].

Основна частина. Під час другої світової війни було прийнято рішення на переміщення 45 українських закладів вищої освіти з 127 існуючих на той час. Більша частина їх евакуювалася на східну частину Росії та Центральну Азію. Закладам прийшлося об'єднатися для покриття матеріальних потреб, як наприклад, Київський державний інститут (зараз КНУ імені Т. Шевченка) та Харківський державний інститут ім. В. Каразіна. Об'єднання отримало назву Український державний університет, що прийняв Казахстан, місто Кизил-Орда. На той час приміщення Київського державного інституту було захоплене окупантами. Вони планували повернути освіту у інститут, тож тут наміри фашистів були дуже схожі на ті, що зараз ми чуємо від російських окупантів, щодо «визволення» та «руського миру». Коли окупанти залишали інститут, більша частина будівлі була підпалена. Це лише одна з багатьох драматичних історій вищих навчальних закладів часів другої світової війни. Умови навчання у той час були складними, доволі часто студентам не було де сісти, і взагалі лекції проходили не в аудиторіях а у коридорах та у дворі закладу.

Росія розпочала загарбницьку війну проти України у 2014 році. З 2016 року на підконтрольну Україною територію було переміщено 18 вишів Донецької, Луганської областей та Криму, що були окуповані. Це стало справжнім випробуванням для вищої освіти — жодного нормативного акту, в якому були би прописані алгоритми дій у такій ситуації. Рішення «евакууватись чи не евакууватись» кожний заклад

приймав сам. Багато викладачів залишилися на місці, «проукраїнських» звільнили, з студентів, що залишилися, частина пішла у ополченці [3, с. 152–174].

У 2022 році російська агресія поширилася, охопивши південну, східну та північну частини України. Враховуючи, що забезпечити нормальне навчання у окупованих населених пунктах стало неможливим, Уряд України прийняв рішення евакуювати на підконтрольну Україні територію 131 заклад — це найбільша кількість переміщених закладів передвищої та вищої освіти в історії України. 91 тис. студентів, а це 6,7% від загальної кількості студентів по всій Україні, також 11 тис. викладачів вимушені були залишити стіни своїх коледжів, технікумів, училищ, інститутів та університетів. Загалом перемістилось ЗФПО — 87 та ЗВО — 44.

Таблиця 1
Міста України, що найбільше прийняли евакуйованих навчальних закладів

Місто для евакуації	ЗФПО	ЗВО
Запоріжжя	15	7
Дніпро	15	6
Полтава	11	–
Київ	–	6

Повне переміщення застосували 2–3 університети, всі інші частково переїхали, використавши «напіввіртуальну» евакуацію, бо налаштовані на тимчасову зміну перебування, і після перемоги України планують повернутись у свої стіни. Багато студентів та викладачів виїхало за кордон, та незважаючи на це продовжують навчання та викладання дистанційно [7, с. 62–63].

Вищі навчальні заклади України отримали досвід дистанційного навчання під час карантинних обмежень для запобігання поширенню інфекції COVID-19. Проблеми, що виникли при переході з традиційного навчання на змішане та дистанційне описані у посібнику «Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи», зокрема дефіцит технічного оснащення та збільшення часу для підготовки у викладачів до проведення занять. При проведенні опитування комунальним підприємством «Освітня агенція міста Києва» у перші дні карантину, виявилось, що батьки дітей не бажали надалі своїм дітям навчатись дистанційно. Також 50% педагогів та 60% батьків були незадоволені дистанційним навчанням, що у порівнянні з традиційним було значно менш ефективним. Більшість учнів зазначила, що для підготовки домашніх завдань під час карантину витрачається більше часу ніж зазвичай [9, с. 10–12].

За даними Державної Служби якості освіти України освітній процес в умовах війни зазнав втрати та зміни у доступі до навчання, у часі для занять, у матеріально-технічному забезпеченні, у психологічному стані учасників освітнього процесу та контингенті учнів та вчителів. Схід та південь України навчався

переважно дистанційно, Центр та Північ мали змішане та Захід України в містах було змішане а в селах очне навчання. Лише 15% мали очне навчання, у той час змішане — 51% та дистанційне — 31%. Виявилась недостатня мобільність серед педагогів та директорів щодо організації освітнього процесу: це стосується як графіку роботи так і адаптації розкладу занять. Особливо важка ситуація була при дистанційному навчанні: недостатньо техніки у викладачів для проведення занять (третина педагогів використовує комп'ютер спільно з іншими членами родини), невідповідні вчителі для роботи онлайн, дефіцит техніки у учнів (74% використовують для навчання смартфони). Дані про втрати у педагогічному складі: 40% звільнилося за власним бажанням (переважно у північних областях), 21% призвали у лави ЗСУ, 14% — відпустка без збереження заробітної плати, 9% — призупинення договору праці. Зниження рівня успішності учнів в українській та іноземній мовах та математиці — від 40 до 57%; зниження уміння навчатись, в тому числі: уміння планувати час — до 50–53%; самоорганізованість — до 58%; самостійність — до 57% та самоцінювання свої знань — до 51%. За 2022 рік психологічний стан учнів значно погіршився, збільшилася кількість тих, хто відчуває себе втомлено, напружено, тривожно, а також кількість тих, хто відчуває себе у безпеці, енергійний, спокійний та щасливий зменшилася на 20% у порівнянні з початком 2022 року. Збір даних за період з 26 грудня 2022 по 7 січня 2023 року, в якому прийняло участь 150 директорів шкіл, 6 532 вчителів, 10 899 батьків школярів початкової, базової та старшої школи, 4 324 учнів та учениць, більшість з яких десятикласники [5, с. 4–10].

Агенція «Info Sapiens» провела дослідження на замовлення Школи політичної аналітики Національного університету «Киево-Могилянська академія» у період червень-липень 2022 року. У дослідженні прийняли участь понад 30 вищих закладів та більше ніж 12 тис. студентів. Опитувані, що залишилися на місці свого проживання склали 62,2%, що переїхали під час війни у інше місце в Україні — 21,2%; покинули Україну — 16,5%. 7,7% інформували про те що їхній навчальний заклад був вимушений евакуюватись. Про погіршення умов проживання, що негативно впливало на їх навчання, повідомили 20%, скоріше за все, це тимчасово переміщені особи. Студенти зауважили, що стало важко зосереджуватись — 32,1%; що не можуть планувати своє майбутнє з причини війни, і це їх непокоїть — 51,2%. Але, незважаючи на це, бажання здобувати вищу освіту та інтерес до навчання зберігається. Навчалися на бакалавра — 88,8%, на магістра — 11,2% [10, с. 139].

За даними Міністерства вищої освіти України, що зазначені у документі «Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2023 роки» вища освіта приваблює громадян країни і має достатньо високий попит — 82,7% традиційного офіційного віку навчання населення, що надає право Україні посідати 14 місце у Глобальному інноваційному індексі 2020 серед 131 країн. За останні 15 років (на момент написання

документу) все більше популярності серед здобувачів вищої освіти набуває денна форма навчання: у 2015 р. — 68,22 % а у 2019 р. — 72,6 %. У цьому ж документі однією з багатьох стратегічних цілей зазначено розвиток дистанційного, очно-заочного, змішаного та дуального навчання за для збереження можливості отримувати освіту безперервно, що є правом кожного громадянина України [11, с. 7, 42].

Найголовніша мета створення дистанційного навчання є розширення доступу всіх бажаючих громадян України до освітніх ресурсів за допомогою сучасних ІТ, що сприятиме:

1. Покращенню якості освіти та зростанню рівня освіченості;
2. Покриттю потреб громадян у послугах освіти;
3. Створенню єдиного простору знань, як частини світового освітнього співтовариства;
4. Розвитку професійної майстерності.

Для проведення дистанційного навчання потрібно забезпечити:

1. Технічну спроможність (персональний комп'ютер, доступ до інтернету, безперервне електропостачання, обладнання для проведення та відеозапису, тощо);
 2. Програми загального та індивідуального характеру, що повинні мати ліцензію, адаптовані також для людей з особливими потребами;
 3. Доступ до ресурсів у зручний для учасників час для реалізації безперервного освітнього процесу.
- У програмах дистанційного навчання мають бути:
1. Методичні вказівки, які пояснюють використання програми, план виконання завдань, тощо;
 2. План навчального процесу;
 3. Відео, аудіо матеріали лекцій, семінарів;
 4. Термінологічні словники;
 5. Завдання з практики, методика їх виконання;
 6. Віртуальні лабораторні роботи а також тренажери з методикою їх використання;
 7. Електронні бібліотеки або посилання на них, тощо [12, с. 223–230].

Для порівняння складемо таблицю аспектів традиційного, змішаного та дистанційного навчання майбутніх вчителів фізичної культури:

Як повідомляють у навчальному підручнику «Нова українська школа: методика навчання фізичної культури у 1–4 класів закладів загальної середньої освіти» предмет «Фізична культура» має найменший рівень уваги в реформуванні Нової української школи. Наприклад, О. П. Аксьонова, аналізуючи традиційну складову методів навчання фізичної культури, зазначає, що він не відповідає на сучасні виклики до проведення уроків. Також класична схема занять фізичною культурою не має в собі потенціалу компетентісно-зорієнтованого навчання та невідповідна до сучасного підходу до розвитку дітей віком 7–11 років.

Стандарт, встановлений державою України у фізкультурній освітній галузі:

1. Оволодіння руховою активністю, фізичною культурою та спортом;
2. Виявлення навичок у фізичній активності та вміння втілювати їх у своє життя;

Таблиця 2
Аспекти традиційного, змішаного та дистанційного навчання майбутніх вчителів фізичної культури

Аспект	Традиційне навчання	Змішане навчання	Дистанційне навчання
Взаємодія студентів та викладачів	З вчителем та однокурсниками очно	Нерегулярні з вчителем та однокурсниками та онлайн заняття	В основному віртуальна комунікація
Гнучкість навчання	Обмежена	Середня	Висока
Технічне оснащення	Мінімальне	Потрібен наявний рівень	Необхідне
Взаємодія з викладачем	Особистий контакт, зустрічі, питання-відповідь	Онлайн-консультації та заняття	Електронна пошта, чати, відеоконференції
Можливість до доступу матеріалів	Обмежена, доступ до матеріалів на уроках	Забезпечений доступ до відеолекцій та електронних бібліотек	Висока, але залежить від якості навчальних матеріалів
Практична частина	Заняття на спорт майданчиках, організація фізичних вправ та ігор у ЗВО	Заняття на спортмайданчиках, організація онлайн-тренувань	Онлайн-тренування, відеоуроки, інтерактивні вправи
Нормативи	Дотримання фізичних нормативів для студентів, проведення спортивних змагань та іспитів з фізичної культури	Забезпечення відповідності спортивних досягнень студентів нормативам, можливість проходження тестів та змагань в режимі онлайн, гнучкий графік	Виконання фізичних вправ згідно із затвердженими нормативами, звітування про свої досягнення, можливість відстеження прогресу через електронні платформи

3. Вміння обирати фізичні вправи для розвитку фізичної підготовки;

4. Вести безпечну та чесну гру за правилами, адекватно сприймати програш та перемогу, не втрачаючи себе в боротьбі;

5. Розуміння впливу фізичних вправ на фізичний та емоційний стан, характер, сприйняття їх як засоби для самовираження та соціальної співпраці.

Погіршення демографічної ситуації в Україні є мотивацією для інноваційних змін. Рівень здоров'я українців ВООЗ у 2019 році оцінила, як одне з нижчих — 93 місце серед 169 країн світу. Однією з головних причин смерті в Україні є серцево-судинні захворювання. Допомогти знизити рівень захворюваності можуть оптимально врегульовані фізичні вправи.

За статистикою на 2019 рік кількість учнів та учениць, що приймали участь у заняттях фізичною культурою сягала 5 513,4 млн. осіб, це на 56 600 менше, ніж у 2018 році.

Одним з найважливіших аспектів фізичної культури в освітніх закладах має здобуття учнів та учениць навичок брати відповідальність за своє здоров'я, за інтереси країни, безпечної взаємодії інтересів держави та людини, розвивати національну ідентичність. Тож, освітній процес фізичної культури вимагає серйозних змін з урахуванням сучасних методів та технологій для досягнення вищезгаданих компетентностей [13, с. 5–7].

Перевагу у навчально-виховному процесі має вчитель. Рівень його педагогічної майстерності впливає на атмосферу у колективі учнів. Сприятливі психологічні умови формують у дітей відгук на запрошення до спілкування, взаємне спілкування та підвищення їх статусу у спілкуванні з педагогом. Фізична культура має викладатись з елементами творчос-

ті, що є підґрунтям для появи особистої творчості учня, сприяючи захопленню від пізнавального процесу. Серед видів навчальної діяльності групова діяльність виокремлюється ефективністю засвоєння нових рухів слабшими учнями, на 20–30% більше, ніж при фронтальній діяльності. Групова діяльність гарна платформа для мотивації, навчання, розвитку, виховання, що утворює сприятливі умови для формування почуття колективізму, розвитку дитини як моральну та гуманну особистість. В організації групової діяльності важлива роль надається розподілу функцій та обов'язків між учнями, їх обміну думками, взаємодопомозі, взаємоконтролю та взаємній оцінці діяльності. Найкраще це розвивається під час змагального методу роботи [14, с. 18, 48].

Археологічні та історичні дані мають свідчення про життя наших предків у давні часи, що знаходились на території сучасної України. Зазначено, що ігри займали достатньо часу в житті людей цих епох. Ігри використовувались у навчанні праці, вихованні фізичного та військового навиків. Виникненню та розвитку військово-фізичної підготовки сприяло постійне напруження, небезпека нападів ворогів. Так, на скіфській золотій бляшці зображені сцени боротьби. Українське фізичне виховання має в основі стародавні звичаї, що подекуди доповнювались запозиченням у сусідніх народів, та розвивалось у двох взаємозалежних шляхах: військово-фізичному та оздоровчо-рекреаційному [15, с. 12, 21].

В історії людства війни залишали свій слід, змінювали територіальні кордони, впливали на економічний, політичний та соціальний погляд. Освіта також мала наслідки війн, зокрема фізична культура. Воєнничий Стародавній Рим використовував фізичну підготовку для виховання з хлопчиків воїнів. Завоювання Римом Греції дало поштовх для появи за-

цікавленості римської молоді до грецьких фізичних вправ. Любов до «хліба та видовищ» виховала фізично сильних рабів — гладіаторів, що на передовій приймали участь у повстаннях. Всім відоме, описане багатьма істориками та письменниками повстання Спартака (73-71 рр. до н.е), ледве не розвалило тоді імперію Риму [8, с. 62].

Запорізька Січ є найяскравішим прикладом розвитку української фізичної культури а саме військово-фізичного шляху. Фізичні вправи у поєднанні з загартуванням, вмилем та відповідальним користуванням зброєю, навичками самовладання формували всебічно розвинуту людину, волелюбного та відданого Батьківщині воїна. Ми й досі захоплюємось переглядом танців «Козак» та «Гопак», що у вигляді хореографії передають нам неймовірні сцени тренування та боротьби козаків Запорізької Січі [16, с. 26, 27].

1. Загально відомо, що під час фізичного виховання людина отримує навички регулювання особистих дій, користуючись зором, дотиком, відчуттям руху у тілі, відгуком вестибулярного апарату на цей рух. Це сприяє розвитку рухової пам'яті, мисленню, волі та спроможності до саморегулювання психічних станів. Фізичне виховання є фундаментом для фізичного та психічного здоров'я, що, в свою чергу, готує до занять фізичною культурою, праці, повноцінного життя у суспільстві. Поступове збільшення напруги у фізичному вихованні, її тривалість тренує як тіло так і психіку, що приводить до зміцнення навичок, покращення якості працездатності, рухової активності та психічного здоров'я [17, с. 6, 9].

У дослідженнях останніх років визначається зниження якості здоров'я здобувачів початкової освіти. Це виклик до модернізації підготовки майбутніх вчителів фізичної культури, втілення у програму навчання здоров'язбережувальні умови, що допомо-

жуть сформувати у школярів відповідальне ставлення до свого життя, привити їм звички здорового способу життя (за думкою Н.Д. Карапузовою). На разі погіршення здоров'я покоління є однією з більших проблем сучасності, особливо освіти. Як зазначає І. В. Шаповалова, майбутнє здоров'я залежить від того, наскільки якісно у шкільному віці заклали основи його збереження та зміцнення. Для цього найкращим методом буде втілення у підготовку майбутніх вчителів фізичної культури навичок розвитку свого потенціалу, вміння організувати власну рухову активність та суспільну фізичну практику [18, с. 20, 23].

Висновки. Війна, що зараз триває в Україні, безумовно залишить свої катастрофічні наслідки у освітній галузі. Знадобиться багато часу, щоб відбудувати зруйновані заклади, забезпечити їх всім необхідним для поновлення освітнього процесу в їх стінах. Також стає питання про повернення викладачів та студентів, що покинули Україну, рятувались від небезпеки. Освіта, що провела достатньо часу в дистанційному форматі в умовах карантину, змушена була продовжити навчання у змішаній, дистанційній та частково очній формі. Це зумовлено бажанням та потребою зробити освітній процес максимально безпечним для його учасників.

Війни в історії наклали свій відбиток на фізичну культуру в усі часи існування людства. Захищаючись від повторень нападів ворогів, нації виховували своїх синів патріотично — військовому дусі. Здобувачам освіти, а саме майбутнім вчителям фізичної культури, вже зараз треба готуватись до нових методів та предметів, що скоріш за все будуть актуальними для виховання сильного, мужнього покоління. Треба розвивати здоров'язбережувальні технології для покращення якості життя школярів, надаючи їм свій приклад прихильності до здорового способу життя.

Список використаної літератури

1. МОН України / Міністерство освіти і науки України // Статистика зруйнованих закладів освіти. — Режим доступу: <https://saveschools.in.ua/> (дата звернення: 10.08.2023). — Назва з екрана.
2. Міняйло Н. 10% освітньої інфраструктури України постраждало від обстрілів Росії. Скільки збитків нанесла РФ українській освіті [Електронний ресурс] / Наталія Міняйло. — 2023. — Режим доступу: <https://forbes.ua/money/10-osvitnoi-infrastrukturi-ukraini-postrazhdali-vid-obstriliv-rosii-skilki-zbitkiv-nanesla-rf-ukrainskiy-osviti-20042023-13147> (дата звернення: 09.08.2023). — Назва з екрана.
3. Українська освіта в умовах війни / ред. С. О. Терепищій. — Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоман., 2020. — 234 с.
4. Освітній процес в умовах війни: тенденції та висновки [Електронний ресурс] // Освіта.ua. — 2023. — Режим доступу: <https://osvita.ua/school/88943/>. — Назва з екрана.
5. Державна Служба якості освіти України. Освіта під час війни [Електронний ресурс] / Державна Служба якості освіти України. — 2023. — Режим доступу: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/Yakist_0svity_war_2022_SQEuA_SURGe_fin.pdf (дата звернення: 12.08.2023). — Назва з екрана.
6. Організація освітнього процесу в школах міста Києва в умовах воєнного стану : Аналіт. звіт / Людмила Хоружа [та ін.]. — Київ : Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2023. — 60 с.
7. Ніколаєв Є. Вища освіта в Україні: зміни через війну : аналіт. звіт / Є. Ніколаєв, Г. Рій, І. Шемелинець. — Київ: Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2023. — 94 с.
8. Черненко С. О. Вступ до спеціальностей галузі «Фізичне виховання і спорт»: навч. посіб. / С. О. Черненко, О. М. Олійник, Ю. С. Сорокін. — Краматорськ: ДДМА, 2019. — 127 с.
9. Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи. Порадник. З досвіду роботи освітян міста Києва : навч. посіб. / упоряд.: І. Вороникова, Н. Чайковська. — Київ: Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2020. — 456 с.
10. Українське суспільство в умовах війни : Колект. монографія / ред.: Є. Головаха, С. Макеев. — Київ: Ін-т соціології, 2022. — 410 с.
11. МОН України. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки [Електронний ресурс] / Міністер-

- ство освіти і науки України. — Київ : [б. в.], 2020. — 71 с. — Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> (дата звернення: 02.08.2023). — Назва з екрана.
12. Ягупов В. Дистанційне навчання в системі професійно-технічної освіти / В. Ягупов, Л. Петренко, С. Кравець. — Житомир: Полісся, 2019. — 234 с.
 13. Нова українська школа: методика навчання фізичної культури у 1–4 класах закладів загальної середньої освіти / Андрій Боляк [та ін.]. — Київ: Вид. дім «Освіта», 2021. — 160 с.
 14. Цюсь А. В. Сучасні технології викладання спортивних дисциплін: навч. посіб. / А. В. Цюсь, Г. В. Балахнічова, Л. В. Заремба. — Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2010. — 132 с.
 15. Вербицький В. Історія фізичної культури та спорту в Україні : навч. посіб. / В. Вербицький, І. Бондаренко. — Миколаїв: [б. в.], 2014. — 340 с.
 16. Іващенко В. Теорія і методика фізичного виховання / В. Іващенко, О. Безкопильний. — Черкаси: [б. в.], 2006. — Т. 1. — 420 с.
 17. Іваній І. В. Психологія фізичного виховання та спорту: навч. посіб. / Ігор Володимирович Іваній, Володимир Миколайович Сергієнко. — Суми: ФОП Цюма С.П., 2016. — 204 с.
 18. Безкопильний О. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі: теорія та методика: монографія / О. Безкопильний. — Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельн., 2020. — 552 с.

Проблема дистанційного навчання майбутніх вчителів з фізичної культури під час російсько-української війни 2022

Доц. П.Є. Лівак

Український гуманітарний інститут

В статті представлено проблематику навчання майбутніх вчителів фізичної культури під час повномасштабного вторгнення росії в Україну. Досліджено вплив війни на освітній процес України. Описано історичний досвід фізичної культури України, що розвивалася в умовах постійної небезпеки. Згадано досвід евакуацій вищих навчальних закладів під час війн. Проаналізовано відмінності дистанційного, змішаного та традиційного навчання. Констатовано невідповідність запитам сучасності програми фізичної культури. Актуалізовано потреби розвитку підготовки майбутніх вчителів фізичної культури з урахуванням інновацій. Виявлено недостатність технічного забезпечення для успішного проведення освітнього процесу.

Ключові слова: фізична культура, фізичне виховання, війна, повномасштабне вторгнення, евакуація ЗВО, дистанційне навчання, освіта.

The problem of Distance Learning for future teachers in Physical Education during the Russian-Ukrainian War 2022

Assoc. prof. P.E. Livak

Ukrainian Institute of Arts and Sciences, Bucha

The article presents the problems of training future physical education teachers during the full-scale Russian invasion of Ukraine. The influence of the war on the process of formation of Ukraine has been studied. The historical experience of physical culture in Ukraine, which developed in conditions of constant danger, is described. The experience of evacuating higher educational institutions during wars will be mentioned. The differences between distance learning, blended learning and traditional learning are analyzed. It was stated that the physical education program does not meet the needs of modern times. The needs for the development of training of future physical education teachers have been updated, taking into account innovations. The insufficiency of technical support for the successful implementation of the educational process has been revealed.

Key words: physical culture, physical education, war, full-scale invasion, evacuation of the Western Military District, distance learning, education.

Контактна інформація: Лівак Петро Євгенович,
доцент, кандидат юридичних наук, лікар вищої категорії,
Український гуманітарний інститут,
м. Буча, Київська обл., вул. Інститутська, 14, 08292, Україна
e-mail: livak777@meta.ua, тел. +380975532451

Стаття до редакції надійшла 13.09.2023 р.